

PROGRAMNOTER

"Det ustyrlige" på Løgumkloster Refugium

Eksistensdage d. 20. – 23. juli 2025

Det ustyrlige

Er der styr på det? Det spørgsmål stilles til alt fra fødsel til død. Bogstaveligt talt. Også til alt det, der ikke lader sig styre. I spørgsmålet ligger en bedømmelse. "Styr på det" er godt. "Ikke styr på det" er ikke godt nok. Det gør os mere udsatte i de livssituationer, vi ikke kan styre, og det beskærer meget af det ustyrlige til ukendelighed. På årets Eksistensdage vil vi rette spotlyset mod de områder i tilværelsen, som ikke lader sig styre: Kærligheden, dannelsen, kunsten, døden, glæden, troen.....

De er alle som vinden, der blæser hvorhen den vil, og vi ved det, når den er der. For dem alle gælder, at vi kan gøre noget for deres vilkår, men styr på dem - det får vi aldrig. Hvad sker der, når vi forsøger alligevel? Og hvor går grænsen?

Nedenfor en udførlig beskrivelse af manchetterne til de enkelte foredrag.

SØNDAG den 20. juli:

15.30 Åbningsforedrag: *Ane Sofie Lindegaard, præst, psykoterapeut, debattør og foredragsholder: **Det ustyrlige er vejen til frelse***

Liv er i sin essens ustyrligt, fordi det bevæger sig derhen, hvor det vil. Og livet igennem forsøger vi på alle mulige måder at dæmme det ustyrlige inde, både det udenfor os selv og det indeni i os selv. Det er måske tilværelsens største paradoks, at vi konstant vil have magt, hvor vi ikke har magt. Og det efterlader os gang på gang et angstfuldt og kontrolleret sted, når vi nægter at vedkende os vores totale afmagt.

19.30 *Morten Thaysen, domprovst, Ribe: **Fortællinger der giver livsmod***

Tiden kræver ikke historiske, men videnskabelige svar på livet. Selv noget som kærlighed kræves der videnskabelige forklaringer på. Historie, fortællinger, poesi, billedtale betragtes derimod som ren og skær underholdning og ikke som noget, livet kan og skal forstås ud fra. Resultatet er derefter. Livet kan der ikke længere tales stort om.

MANDAG den 21. juli:

9.30: *Else K. Holt, lektor emerita, Teologi, Århus universitet: En ustyrlig Gud?*

Gud er ikke sådan at få styr på, hverken i Det Gamle eller Det Nye Testamente. Men det er nu ikke fordi Gud *vil* være ustyrlig eller kaotisk. Tværtimod. I Det Gamle Testamente er Gud betvingeren af kaos, opretholderen af verdens orden. Og så vidt jeg kan se, er der heller ikke noget i Det Nye Testamente, der peger på, at Jesus skulle ønske sig en kaotisk verden – man kan jo bare tænke på hans opgør med Satan i ørkenen.

Skal Gud kaldes ustyrlig i Det Gamle Testamente, så er det fordi Gud er større end noget, som vi mennesker kan få styr på. Hver gang vi har skabt os et nyt, passende billede af Gud, viser det sig, at man også kan sige det modsatte om ham (eller er det hende?). Vi, teologer og almindelige kristne, kan ikke holde Gud i boksen. Men det er jo mere vores problem end Guds. Han har nok at gøre med at skabe orden i vores ustyrlige kaos.

14.00: *Sasja E. M. Stopa, cand, theol og ph.d, Center for Grundtvigforskning, Aarhus Universitet: Forsyn, Skæbne eller Slumpelykke* - Det ustyrlige menneskeliv og forestillingen om guddommelig, kongelig og folkelig styrelse hos N.F.S. Grundtvig

Kristendommen har i årtusinder forsøgt at dulme den angst og usikkerhed, der er forbundet med det ustyrlige, utilregnelige menneskeliv, ved at insistere på Guds kærlige forsyn. Grundtvig forstår dette forsyn som Guds styrelse knyttet til Helligånden og forbinder det til kongens faderlige styrelse og senere til folkets styrelse gennem folkeånden. I mit oplæg undersøger jeg Grundtvigs forestillinger om styrelse og ånd på grænsen mellem teologi og samfundstænkning og mellem enevælde og folkestyre.

19.00: *Lis Mærsk Staunstrup, stud. theol: Thora Esche - en ustyrlig kvinde.*

Under parolen "Lad ikke "de faldne" blive liggende" kæmpede Thora Esche i slutningen af 1800-tallet for de såkaldt "faldne kvinders" muligheder og forhold. Disse kvinder blev betragtet som ustyrlige og dermed farlige for borgerskabet, og Thora Esche var midt i al sin fromhed også en – for den tid – ret så ustyrlig kvinde. Thora Esche levede fra 1850 – 1920 og hun arbejdede vedholdende for at få ophævet den legaliserede prostitution og for at give de nævnte kvinder en ny start i tilværelsen. Thora gik sine egne veje. Dette involverede både Indre Mission, en noget særlig folkeafstemning og adfærd grænsende til majestætsfornærmelse.

TIRSDAG den 22. juli:

9.30: *Martin Friis, sognepræst, universitetslærer, redaktør og Bibel-oversætter:*

Paulus og de(t) ustyrlige

På tværs af apostlen Paulus' breve tegner der sig et dramatisk billede af livet i de tidligste kristne menigheder. Situationen (og menighedernes individuelle medlemmer) var ofte ude af kontrol. Men det går naturligvis ikke. Så gennem sin forkyndelse og sine formaninger søger Paulus ihærdigt at bringe orden i kaos. I foredraget gives der forskellige eksempler på måden, hvorpå Paulus søger at få styr på de(t) ustyrlige.

19.30: **Ske din vilje?**

Vi ser filmen "Du som er i himlen", filmatiseringen fra 2023 af Marie Bregendals roman "En dødsnat". Filmen foregår under et barns fødsel på et husmandssted omkring år 1900, og vi oplever fire generationers måde at møde det ustyrlige på. Hvor meget skal vi gribe ind, og hvordan skal vi forstå det ubærlige?

Efter filmen vil der være 1/2 times oplæg v. *præst og psykoterapeut Bente M. Gaunø* og derefter fælles samtale.

ONSDAG den 23. juli:

9.30: *Michael S. Brorson, Ph.D-stipendiat, Aarhus Universitet:* »**Leg, som får aldrig ende.**« **Ustyrlig nåde hos Johannes Sløk.**

Vi mennesker vil for alt i verden have kontrol over tilværelsen – derfor laver vi planer, sætter grænser, sorterer og ordner. Ifølge Aarhus-teologen Johannes Sløk er der dog én, som aldrig underkaster sig det menneskelige kontrolbehov: Gud. Tværtimod er Guds kærlighed udtømmelig, grænseløs – og helt uden for vores kontrol. Heldigvis.